

ПАМ'ЯТКИ

УДК 26:378.4(477.51)(09)

Олександр МОРОЗОВ
(Ніжин)

**Церковні старожитності в експозиції
Музею рідкісної книги бібліотеки
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя:
напрестольне Євангеліє 1689 р.
з Ніжинського Благовіщенського монастиря**

Бібліотека імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – унікальне історико-культурне явище, одна з найдавніших науково-освітніх книгозбірень Лівобережної України, яку започатковано було в 1820 р. разом із відкриттям у Ніжині Гімназії вищих наук князя Безбородька. Перлиною бібліотеки вважається невелика за обсягом, але вельми цікава й цінна збірка кириличних стародруків XVII–XVIII ст., яка, незважаючи на втрати, викликані масовими вилученнями та переміщеннями літератури в 1930-х роках, досить непогано збереглася й нарахує сьогодні понад 100 одиниць зберігання [1].

Окрасою ніжинської колекції є великоформатне напрестольне Євангеліє (in folio, 46×67 см., 17,5 кг), московського видання 1689 р. І хоча пам'ятка вражає вже розмірами й може вважатися справжнім взірцем друкарського мистецтва кінця XVII ст., головною особливістю цього фоліанта є його художнє оздоблення. На відміну від інших відомих на сьогодні примірників цього видання, що зберігаються у фондах Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, у відділі стародруків Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського чи фондах Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського, ніжинський фоліант відрізняється якраз вишуканістю художнього оздоблення. Пишні барокові гравіровані рамки, зображення євангелістів, заставки та заголовки титульної й трьох перших сторінок кожного з чотирьох Євангелій розфарбовані вручну й визолочені. Обріз книжкового блоку теж багато оздоблений різьбленим рослинним орнаментом і позолотою. Цікаво, що ана-

НІЖИНСЬКА
СТАРОВИНА
Вип. 13(16)
КИЇВ
2012

логічний примірник цього Євангелія, що знаходиться нині у відділі стародруків Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського і походить з Києво-Братського Богоявленського монастиря, відрізняється від ніжинського не лише відсутністю розфарбованих гравюр, але й наявністю вклеєного наприкінці книги друкованого вкладного запису, де перераховано імена благодійників-вкладників, у т.ч. й митрополита Стефана Яворського – засновника Ніжинського Благовіщенського монастиря, звідки походить дана книга. В ніжинському примірнику Євангелія на місці згаданого вкладного запису знаходиться чистий аркуш [2].

Даний фоліант потрапив до бібліотеки Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя після II Світової війни без окладу й був реставрований і опрацьований у нові (сучасні) дошки в 1970-х роках. Наявні на його сторінках записи та печатки дозволяють простежити драматичну історію цієї унікальної пам'ятки книжкового мистецтва.

Прикінцеві сторінки книги містять запис олівцем фіолетового кольору (подаємо зі збереженням автентичної орфографії): “Нежинский Благовещенский маностырь Рождественской церкви”. Це безумовно, свідчить про приналежність Євангелія багатій свого часу бібліотеці “Богородичного Назарету” – Ніжинського чоловічого Благовіщенського монастиря, заснованого в 1716 р. місцеблюстителем Московського патріаршого престолу, митрополитом Муромським і Рязанським Стефаном Яворським. Знаходилося ж воно в ризниці центрального храму монастиря – собору Благовіщення Пресвятої Богородиці, збудованого у 1702–1716 роках на кошти того-таки Стефана Яворського та за сприяння гетьмана Івана Мазепи*¹. Цю думку підтверджує й наявний на окремих сторінках Євангелія відбиток печатки XIX – початку XX ст.: “Православ[ная] Община Нѣжинс[каго] Благовещенс[каго] Мужск[каго] Монастыря” (див. Додаток). Як відомо, за радянської влади монастир був ліквідований на початку 1920-х років, а служби в центральному соборі остаточно припинилися наприкінці цього десятиріччя. Унікальні архівні документи цього ніжинського монастиря нині зберігаються в окремому фонді Центрального державного історичного архіву в м. Києві, а ризниця й бібліотека (де знаходилося чимало мистецьких пам'яток – дорогоцінних ікон і церковного начиння, в т.ч. й подарованого фундатором монастиря Стефаном Яворським, київським митрополитом Рафаїлом Заборовським, російським царем Петром I, патріархами східних православних церков) була розпорощена під час масового вилучення й нищення церковного майна на межі 1920–1930-х років.

В сучасній історіографії широко відомий факт, що фундатор «Богородичного Назарету» в Ніжині Стефан Яворський незадовго до смерті вирішив подарувати монастиреві свою унікальну бібліотеку, котру він дбайливо збирав протягом усього свого життя. З квітня 1721 р., відчуваючи наближення часу, коли «в путь выбиратися, в онъ же вси пойдоша и пойдут», і побоюючись, аби його бібліотека, яка містила бл. 600 книг і рукописів, не потрапила в чужі руки, Стефан Яворський вирішив написати листа своєму брату, ніжинському протопопу Павлу Яворському. В листі він просив розшукати й прислати до нього в Санкт-Петербург небожа Сильвестра Шумського, котрий тоді навчався у Львові, щоб передати йому бібліотеку. Але С. Шумський чомусь

*¹ Відтак, незрозумілим є запис щодо Різдяної церкви. Храм Різдва Пресвятої Богородиці в складі монастиря був, але знаходився на території Ветхоріздяного Георгіївського (назва ще однієї церкви тут) чоловічого монастиря, що знаходився поза західною околицею тогочасного Ніжина – урочищі Ветхому. Цей монастир був приєднаний до новоствореного Благовіщенського в 1716 р.

не відгукнувся, і тоді в жовтні 1721 р. митрополит Стефан передав за заповітом бібліотеку заснованому ним монастирю в Ніжині [3].

Під час перевезення бібліотеки в Ніжин були складені 2 детальні каталоги, які дають нам повне уявлення про склад і цінність цього унікального зібрання. В першій чверті XVIII ст. бібліотека Стефана Яворського за кількістю книг, займала 6 місце в Російській імперії, поступаючись лише приватним книгозбірням кн. Голіцина, Петра I, Брюса, Феофана Прокоповича й нараховувала 609 найменувань. Тут були, насамперед, твори самого Стефана Яворського: “*Agonium philosophicum*” – рукопис лекцій з філософії, що були свого часу прочитані автором у стінах Києво-Могилянської колегії, 12 примірників книги “Виноград Христов”, рукописи богословських трактатів “Камінь віри” та “*Aprophasis ortodoxa*”, а також ще 11 пакунків з текстами сказаній, різноманітних листів і нотаток митрополита Стефана, написаних переважно латиною. До книжкового зібрання входили різноманітні видання й переклади Біблії (“Вульгата” та “Острозька Біблія” Івана Федорова), книги з церковної історії (Євсевія Памфіла, Баронія, Димитрія Ростовського), твори про життя святих і сказання про чудеса (Петра Скарги, Афанасія Кальнофойського), збірники релігійної поезії (Йоганна Квіткевича, Лазаря Барановича, Іоанна Максимовича), книги з філософії та логіки (Аристотеля, Сенеки, Боеція), а також світська класична література (Гомер, Софокл), трактати з історії, юриспруденції, географії, філології, медицини, словники, енциклопедії тощо [4].

Пересилаючи в Ніжин книги, Стефан Яворський супроводив їх своїм власноручним “Тестаментом” (тобто заповітом).

Сии книги, в сем же реестре списанные <...> посылаю, даю и последним тестаментом легую вечными времени Назарету Нежинскому, сиреч монастирю Благовещения Пресвятыя Богородицы, моим убогим иждивением фундованому. Даю же сии книги мои тому монастирю сим намерением, дабы в нем была своя библиотека для ученых иеромонахов, которые бы могли наставлением книг сих, с Божиею помощью, слово Божие проповедати и народ поучати, не в словесах премудрости, но в силе Духа, и не себе проповедающе, но Христа распята.

Заповіт й інструкцію як слід доглядати й дбати про книги митрополит Стефан завершував зворушливою віршованою елегією, написаною латинською мовою. Цей твір увійшов у літературу під назвою “Стефана Яворського, митрополита Рязанського та Муромського слізне з книгами прощання”. В елегії яскраво виразився смуток освіченої людини, яка стоїть на краю життєвого шляху й звертає свій останній погляд до найулюбленішого співрозмовника – книг, які протягом життя були його найвірнішими друзями.

Йдїть, книги, що вас так часто тримав я у своїх руках, йдїть, моя слава, світло й моя окраса! Щасливої вам дороги, збагачуйте розум інших людей, їм виливайте ваш нектар! Ви були красою мого життя. Ви були моїм багатством і моєю славою. Ви – мій рай, моя любов, моя радість. Ви мене прославили, ви дали мені благовоління сильних світу цього. Але, даремно! Доля не хоче, щоб я провадив з вами щасливі, безтурботні дні. Вічна ніч вже закриває мені очі, і рука моя більше не турбуватиме вас. Інша, вічна Книга розкривається перед моїми очима, та Книга, де кожний побачить свої справи та думки, і отримає те, що заслужив... О, жажлива ця книга! Коли думаю про неї, жах оволодіває моїм тілом, і серце пронизує гостра стріла... Прощайте, мої книги і всі рукописи! Прощай, зібрана мною бібліотеко! Прощайте, люди та браття! Проща-

вай і ти, добра матінко, гостинна земле! Обійми мене своїми материнськими обіймами, бо душу відаю Небесам, а тіло тобі повертаю... [5].

Митрополит Стефан Яворський помер 24 листопада 1722 р. у Москві в резиденції Рязанських митрополитів. За місяць, 22 грудня 1722 р., його урочисто поховали в Переяславі-Рязанському в Успенському соборному храмі.

На превеликий жаль, доля духовної спадщини Стефана Яворського виявилася сумною. Його давній ідейний суперник Феофан Прокопович, який після смерті місцеблюстителя патріаршого престолу став Президентом Священного Синоду, зробив усе можливе, щоб звести нанівець працю свого попередника. Що стосується Синоду, то останній відразу ж виявив тенденцію не рахуватися з духівницею Стефана Яворського й вилучив з Ніжинського Благовіщенського монастиря гроші, передані його ктитору Дмитру Володковському, а незабаром – і книги. З ініціативи Ф. Прокоповича 10 вересня 1731 р. Синод ухвалив передати бібліотеку покійного екзарха Харківському колегіуму. 5 січня 1732 р. білгородський архідиякон Феодосій Янковський склав каталог книг, які підлягали вивезенню до Харкова. З 609 найменувань у цьому каталозі значилося вже тільки 533 книги. Як вважав відомий український книгознавець проф. С.І. Маслов, частина книг С. Яворського осіла у Москві

й до Ніжина просто не потрапила, 10 видань привласнив небіж покійного – професор Московської духовної академії Сильвестр Шумський, 9 – повернули до Києво-Печерської лаври (звідки вони раніше потрапили до С. Яворського), решту приховав тодішній архімандрит Благовіщенського монастиря в Ніжині Савва Шпаковський. Що стосується книг, які таки дісталися Харкова, то за свідченням відомого книгознавця В. Мазаман'янц, працівники відділу рідкісних книг Харківської наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка розшукали у фондах своєї книгозбірні 243 книги, що колись належали бібліотеці С. Яворського [6].

За свідченням архієпископ Філарета (Гумілевського), у 1873 р. в Ніжинському Благовіщенському монастирі все ще зберігалися книги, що належали його засновнику –

переважно богословського та богослужбового характеру, зокрема, 5 рукописних і 23 друковані. Серед 10 Євангелій – 2 були подаровані монастирю особисто С. Яворським (надруковані у Москві (1703) та Києві (1707)).

Подальша доля бібліотеки Благовіщенського монастиря драматична. Після закриття монастиря та розкрадання його ризниці, в 1924 р. монастирські книги були передані до Чернігівського губернського архіву. Архівні документи свідчать, що у жовтні 1929 р. Ніжинська науково-дослідна кафедра історії культури та мови та правління Ніжинського інституту народної освіти з ініціативи професора інституту і керівника цієї кафедри, члена-кореспондента АН СРСР В.І. Резанова клопоталася про повернення цих книг до Ніжина – до фондів фундаментальної бібліотеки інституту для наукової роботи співробітників. Але ці клопотання лишилися марними. Де і коли зникли ці книги з Чернігівського архіву, досі не з'ясовано [7].

Таким чином, великоформатне Євангеліє, що нині зберігається в Музеї рідкісної книги бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, є єдиною збереженою книгою з бібліотеки “Богородичного Назарету”. Ймовірно, разом з іншим церковним начинням з монастиря Євангеліє потрапило до експозиції атеїстичної виставки, що діяла у Ніжині в 1920–1930-х роках у приміщенні колишнього Петропавлівського костюлу (спаленого у вересні 1943 р. і знесеного у повоєнний час). Про це, зокрема, свідчить виявлений автором даного дослідження на краях гравійованих зображень євангелістів слабкий відбиток печатки, що погано читається: “Спілка воєвничих безбожників <...> 1920 р. Ніжен <...> Виставка”. Можливо, тоді книга втратила й коштовний (срібний із позолотою) оклад – коли наприкінці 1920-х років почали масово вилучати цінності, передусім культового призначення, на потреби індустріалізації.

Сліди унікальної книжкової пам'ятки пощастило відшукати в описі майна Ніжинського Благовіщенського монастиря, котрий наводить у своїй фундаментальній праці “Историко-статистическое описание Черниговской епархии” архієпископ Філарет (Гумілевський). Поміж 10 на престольних Євангелій, що зберігалися в соборному храмі монастиря, “одно, печатанное в Москве 1689 года, вклад московского мещанина Феодора Яворского, обложено серебряными вызолоченными досками. На верхней доске 17 финифтовых икон, изображающих лица Бога Отца, Сына Божия и св. Духа, Божией Матери и Иоанна Предтечи в разных положениях, заимствованных из евангельских событий. На нижней доске 15 финифтовых икон, изображающих Богородичные праздники и лики святителей Василия Великого, Григория Богослова, Иоанна Златоуста и Николая Чудотворца. Весу в этом Евангелии 1 пуд и 23 фунта” [8].

Цікаве доповнення до наведеного опису Євангелія Філаретом дає ще один дослідник ніжинської церковної старовини – законовчитель Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька прот. Андрій Хойнацький, котрий 1907 р. у Ніжині опублікував “Очерк истории Нежинского Благовещенского монастыря”.

На краю верхньої доски Евангелия славянскими буквами вырезана следующая надпись: “Во славу святых, единосущных, животворящих и нераздельных Троицы, Отца, Сына и св. Духа, в похвалу пресвятыя Богородицы, при державе Благодетельнейшаго государя нашего царя и великаго князя Петра Алексеевича всея Великия и Малыя и Белья России самодержца, и при благороднейшем сыне его и государе цесаревиче и великом князе Алексие Петровиче, сделанное и украшенное серебром и златом сие святое еванге-

лие во славном и преименитом царствующем граде Москве, во храм Благовещения девы Марии, тщанием и коштом его царскаго величества московскаго дворянина, его милости господина Феодора Ивановича Яворскаго на Украине в славный град Нежин, в лето от создания мира 7216 от воплощения Бога Слова 1709, индикта 19-го, месяца июня [9].

У 1907 р. фотографічні знімки окладу й окремих сторінок ніжинського Євангелія, разом зі знімками інших церковних старожитностей Ніжина, експонувалися на виставці XIV Археологічного з'їзду, що проходив у Чернігові. Це знайшло свій відбиток у каталозі цієї виставки [10]. За цим свідченням унікальне напрестольне Євангеліє було подароване Ніжинському Благовіщенському монастирю в 1709 р. Федором Івановичем Яворським – рідним братом фундатора обителі, місцеблюстителя Московського патріаршого престолу, митрополита Муромського і Рязанського Стефана Івановича Яворського.

Таким чином, напрестольне Євангеліє кінця XVII ст., що нині є справжньою перлиною експозиції Музею рідкісної книги бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, є унікальною книжковою пам'яткою, що має також меморіальну та художню цінність. Водночас пам'ятка є єдиною достовірно атрибутованою книгою, що належала ризниці головного храму Ніжинського Благовіщенського монастиря – собору Благовіщення Пресвятої Богородиці. Крім того, напрестольне Євангеліє 1689 р. є єдиною книгою з бібліотеки монастиря, котра нині є в Ніжині. На жаль, на сьогодні втрачено коштовний оклад цього унікального видання, котрий був уже сам собою витвором декоративно-ужиткового мистецтва кінця XVII – початку XVIII ст., – це, без сумніву, непоправна втрата культурної спадщини України.

додаток

Євангеліє напрестольне. – Москва : Друкарський двір. – 1689.

ЄВЪГЛІЕЄ ІИСА ХРІСТА. Во славу челоуколюбца единого/ тріпостаснаго Бѣа Оца, и Сѣна, / и Сѣаго Дѣа: напечатася во типографіи црѣтующаго великаго града/ Москвы: Повелѣніемъ блгочестивѣйшихъ/ великихъ гдѣрей нашихъ Црѣй, и великихъ/ Кнѣзей, Іоанна Алексіевича, Петра Алексіевича, / всея Великія, и Малыя, и Бѣлыя Россіи/ самодержцевѣ. Блгословеніемъ же вѣ/ дховномъ чинѣ оца ихъ и бгомолца, / великаго гдѣна, стѣйшаго куврѣ/ Іоакима Патріарха Московскаго/ и всѣя Россіи/ В лѣто оѣ сотворенія міра .ЗРѢЗ: Оѣ ржѣтва же по/ плоти Бѣа Слова, .АХПѢ. Индикта, ІВ. Мѣца августа. – 1° (46,0x67,0 см.); 1-6, 620, [4] с.

Примірник повний. **Друк:** у два кольори; стор. 1–590 – однією шпальтю; від стор. 591 до кінця – у дві шпальти. **Рядків:** 16, 32. Сторінки – у широких гравірованих рамках. Колонтитули. У верхньому колонтитулі – позначення розділу та глави видання. У нижньому колонтитулі – позначення порядку євангельських читань. Колонцифри – в нижньому колонтитулі посередині сторінки. Позначення сигнатур відсутні. **Шрифти** (10 рядків): 254, 173 мм.

Склад видання: 1) *титул* – стор. 1 І-го рах., 2) *передмова до Євангелія від Матфея* – с.3-4 І-го рахунку; 3) *житіє євангеліста Матфея* – с.6 І-го рахунку; 4) *Євангеліє від Матфея* – с. 1-164 ІІ-го рахунку; 5) *передмова до Євангелія від Марка* – с.165 ІІ-го рахунку; 6) *житіє євангеліста Марка* – с. 168 ІІ-го рахунку; 7) *Євангеліє від Марка* – с.169-271 ІІ-го рахунку; 8) *передмова до Євангелія від Луки* – с. 273-274 ІІ-го рахунку; 9) *житіє євангеліста Луки* – с. 276 ІІ-го рахунку; 10) *Євангеліє від Луки* – с.277-453 ІІ-го рахунку; 11) *передмова до Євангелія від Іоанна* – с. 455-456 ІІ-го рахунку; 12) *житіє євангеліста Іоанна* – стор. 457 ІІ-го рахунку; 13) *Євангеліє від Іоанна* – стор. 459-590; 14) *Правила читання Євангелій на тиждні всього року* – стор. 591-620.

Поміж сторінками 5 І-го рахунку та 1 ІІ-го рахунку, 168 та 169 ІІ-го рахунку, 276 та 277 ІІ-го раху-

нку, 458 та 459 II-го рахунку, що місяць розфарбовані гравійовані ілюстрації, при пізнішій реставрації вклеєно додаткові чисті захисні аркуші паперу. *Стор. 5 I-го рахунку, 166, 167, 272, 275, 457 II-го рахунку та 1-4 III-го рахунку* – чисті. Аркуші зі сторінками 281-282 II-го рахунку надірвані.

Оздоблення: гравіровані ілюстрації (4 євангелісти), рамки, заставки, кінцівки, ініціали. Гравюри, гравіровані рамки та заголовки титульної сторінки й перших трьох сторінок на початку кожного Євангелія – розфарбовані вручну (акварельна фарба, позолота). *Стор. 1 I-го рахунку:* титул у гравійованій рамці. *Стор. 6 I-го рахунку:* гравюра “Євангеліст Матфей”. *Стор. 1-2 II-го рахунку:* рамка, заставка та поле набору розфарбовані від руки, заголовок Євангелія визолочений. *Стор. 168 II-го рахунку:* гравюра “Євангеліст Марк”. *Стор. 169-170 II-го рахунку:* рамка, заставка та поле набору розфарбовані від руки, заголовок Євангелія визолочений. *Стор. 276 II-го рахунку:* гравюра “Євангеліст Лука”. *Стор. 277-278 II-го рахунку:* рамка, заставка та поле набору розфарбовані від руки, заголовок Євангелія визолочений. *Стор. 457 II-го рахунку:* гравюра “Євангеліст Іоанн”. *Стор. 458-459 II-го рахунку:* рамка, заставка та поле набору розфарбовані від руки, заголовок Євангелія визолочений.

Записи: 1) *титульна сторінка (стор. 1 I-го рахунку)* – напис чорнилом: “1689 год”. 2) *стор. 4 III-го рахунку* – напис олівцем фіолетового кольору: “Нежинский Благовещенский монастырь Рождественской церкви”. **Печатки:** *стор. 283, 341, 511, 539, 581* – “Православ. Община Нѣжинс. Благовещенс. Мужск. Монастыря”; *стор. 277, 357* (погано читається): “Спілка войовничих безбожників <...> 1920 р. Ніжен <...> Виставка”.

Палітурка: ХХ ст. – дошки, обтягнуті дерматином коричневого кольору. Тиснене зображення хреста в овалі та шестикутній зірці. **Обріз:** прикрашений тисненим візерунком, визолочений.

Походження: Ніжинський Благовіщенський монастир, подарунок московського міщанина Ф.І. Яворського, рідного брата засновника монастиря митрополита Стефана Яворського (1709 р.).

Джерела та література

1. *Добиаш А.* Заметка об основной библиотеке Историко-филологического института князя Безбородко. – Нежин, 1895. – С. 3–5.
2. Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського. Каталог. – К., 2008. – С. 99, № 393; *Половнікова С., Ситий І.* Колекція кириличних стародруків із зібрання Чернігівського історичного музею ім. В.Тарновського. Каталог. – К., 1998. – № 122. – С. 87.
3. Филарет (Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. – Чернигов, 1874. – Кн. 3. – С. 173–174; *Маслов С.* Библиотека Стефана Яворского. – К., 1914. – С. 24–25.
4. *Маслов С.* Вказана праця. – С. VII–XVIII.
5. Там само. – С. 39–40.
6. Там само. – С. 55–59; *Мазманяню В.* Свет вы мой, книги // Советская культура. – 1984. – 28 августа.
7. *Филарет (Гумилевский).* Вказана праця. – С. 190–192; Відділ збереження документів Державного архіву Чернігівської обл. в м. Ніжині, ф. 6121, оп. 1, спр. 693, арк. 22–24.
3. *Филарет (Гумилевский).* Вказана праця. – С. 188.
4. *Хойнацкий А.* Очерк истории Нежинского Благовещенского монастыря. – Нежин, 1907. – С. 69–70.
5. Каталог выставки XIV Археологического съезда в г. Чернигове. – Чернигов, 1908. – С. 103–104.

Морозов О.С. Церковні старожитності в експозиції Музею рідкісної книги Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Стаття розповідає про церковні старожитності, що зберігаються в Музеї рідкісної книги бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Особливу увагу приділено науково-бібліографічному опису Євангелія з бібліотеки Ніжинського чоловічого Благовіщенського монастиря, яке було подароване в 1709 р. Федором Яворським. Цей великий фоліант надрукований у Москві в 1689 р. та прикрашений кольоровими гравюрами.

Ключові слова: церковні старожитності, стародруки, Євангеліє, бібліографічний опис.

Морозов А.С. Церковные древности в экспозиции Музея редкостной книги Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя

Статья рассказывает о церковных древностях, хранящихся в Музее редкостной книги библиотеки Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя. Особое внимание уделено научно-библиографическому описанию Евангелия из библиотеки Нежинского мужского Благовещенского монастыря, подаренного в 1709 г. Федором Яворским. Этот крупный фолиант был напечатан в Москве в 1689 г. и украшен цветными гравюрами.

Ключевые слова: церковные древности, старопечатные книги, Евангелие, библиографическое описание.

Morozov O.S. The church antiquities in display of Rare Books Museum of Library of Gogol State University in Nizhyn

This article talks about church antiquities in display of Rare Books Museum of Library of Gogol State University in Nizhyn. Particular attention is given to scientific and bibliographic description of the Book of Gospels from the library of the Annunciation Monastery in Nizhyn, which was donated in 1709 by Theodore Yavorskiy. This great book was published in Moscow in 1689 and decorated with colored illustrations.

Key words: church antiquities, rare books, Gospel, bibliographic description.

[надійшло до редакції: 17.01.2012 р.]

Ніжинський чоловічий Благовіщенський монастир. Фото початку ХХ ст.
Монастирська бібліотека розміщувалася в південно-східній бані (на фото – ліворуч від центральної)
Благовіщенського собору – центрального храму обителі